

רשימת "עמיתי שפיגל" של המכון לחקר השואה חלוקה לפי קטגוריות

ראש המכון: פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ

מרכז המכון ומרכז פורום "עמיתי שפיגל": ד"ר איציק פס

עמיתי מחקר

ד"ר מיכל אונגר

ד"ר שרה אוסצקי-לזר

ד"ר ליאור אלפרוביץ'

ד"ר חוה אשכולי

ד"ר מיכל בן יעקב

ד"ר רחלי ברגר

ד"ר מולי ברוג

ד"ר בתיה ברוטין

ד"ר לאה גנור

פרופ' גדעון גרייף

ד"ר צילה הרשקו

ד"ר אפרים זדוף

ד"ר רות סמואל טננהולץ

הרב ד"ר חנן יצחקי

פרופ' יצחק כרם

איתמר לוין

הרב ד"ר יחזקאל ליכנטשטיין

ד"ר ניר מן

ד"ר עמוס נבו

פרופ' אריה סובר

ד"ר ברוך פורמן

ד"ר מרים פרבר

ד"ר לאה פרייס

ד"ר רחל קולנדר

ד"ר נילי קרן

עדי רובינשטיין

אודי רוטשילד

ד"ר יואל רפל

ד"ר ליליאן שטיינר

ד"ר עדה שיין

ד"ר חיים שלם

סטודנטים

רותי גליק

נרית גרוסמן

סילבי הרשקוביץ

מירי יהלום

דני לרנר

תרצה מרקוביץ'

טילי משה

אורית ארגמן פדידא

פוסט דוקטורנטים

ד"ר דניאלה אוסצקי-שטרן

ד"ר מלי אייזנברג

ד"ר תמיר הוד

ד"ר תהילה דרמון מלכה

ד"ר אילה נדיבי

ד"ר שרה רוזן

עמיתי ציבור:

דן אוריין

אורית ארנברג

מרטין הרשקוביץ

ד"ר רחל-שלי לוי-דרומר

איריס ליפשיץ-קליגר

בילי לניאדו

טובה לשם

דבי מורג

ורדה מידר

גיל פארן

יעל פרי-דביר

ד"ר איציק פס, מרכז המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, ומרכז תכנית "עמיתי שפיגל"

ד"ר איציק פס משמש כמרכז המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, כחוקר המכון, וכמרכז תכנית "עמיתי שפיגל" מטעם המכון. הוא סיים את לימודי הדוקטורט שלו במחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטת בר-אילן וכתב את הדיסרטציה שלו בנושא "מורשת לח"י בין ימין רדיקלי לשמאל רדיקלי: ישראל אלדד ונתן ילין-מור", בהנחיית פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ.

ד"ר פס חוקר היבטים שונים של הפוליטיקה הישראלית ושוקד כעת על חיבור בשם "בין שני היואלים: יואל ברנד ויואל פלגי" העוסק בהשוואה בין פעילותו והשקפתו של הצנחן הארצישראלי יואל פלגי לבין יואל ברנד, איש ימינו של ישראל קסטנר ב"וועד לעזרה והצלה" בבודפשט בתקופת המלחמה.

ד"ר פס פרסם מאמרים על תולדות פעילות הימין הישראלי בראשית דרכו בכתבי עת מחקריים דוגמת "עיונים בתקומת ישראל". הוא נשוי לאוריה (לבית זרביב) ואב לחמישה ילדים.

ד"ר מיכל אונגר

ד"ר מיכל אונגר ילידת מחנה עקורים בגרמניה. בוגרת החוגים להיסטוריה כללית ותולדות האומנות וכן תעודת הוראה להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים. מוסמכת המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים. נושא עבודת הגמר "יעקב אדלשטיין ויהדות צ'כוסלובקיה בשואה", בהדרכת פרופ' ישראל גוטמן ז"ל ופרופ' יהודה באואר. גם את עבודת הדוקטורט כתבה במכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית, בהנחיית פרופ' ישראל גוטמן ז"ל. נושא הדוקטורט: "החיים הפנימיים בגטו לודז' 1940 – 1944" (בהצטיינות). המחקר עובד לספר: **לודז', אחרון הגטאות בפולין**, בהוצאת יד ושם, 2006, וגרסה מעודכנת תצא לאור באנגלית בהוצאת Alabama University Press.

ד"ר אונגר לימדה תולדות ישראל במשך כעשרים שנה במכללה האקדמית אשקלון, תוך התמקדות בתקופת השואה. היא ערכה מספר ספרים ויומנים ביניהם את יומנו של יוסף זלקוביץ', **בימים הנוראים ההם, רשימות מגטו לודז'**, הוצאת יד ושם, 1994. התרגום לאנגלית התפרסם ב-2002; **13 מחברות: יומנו של יעקב פוזננסקי מגטו לודז' 1941 – 1945**, הוצאת יד ושם, 2010. בקרוב יתפרסם יומנה של רבקה ליפשיץ, אותו ערכה עם אסתר פרבשטיין: **לכתוב עד כלות, יומנה של נערה מגטו לודז'**, בהוצאת מוסד הרב קוק.

פעמיים הייתה עמיתת מחקר במכון הבין לאומי לחקר השואה ביד ושם, שם גם פרסמה מחקר על דמותו של חיים רומקובסקי בסדרת **עיון וחקר** של המכון. כמו כן מפרסמת מחקרים על נושא הגירושין בגטאות.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר אונגר את נושא הנישואין בגטאות.

ד"ר שרה אוסצקי-לזר

בעלת תארים שני ושלישי בהיסטוריה של המזרח התיכון מאוניברסיטת חיפה ותואר ראשון בשפה וספרות ערבית ובהיסטוריה של המזרח התיכון, האוניברסיטה העברית בירושלים.

מ-2007 עמיתת מחקר במכון ון ליר בירושלים, בו ניהלה פרויקטים מחקריים וציבוריים בתחום יחסי יהודים-ערבים ואזרחות משותפת. הייתה מנהלת שותפה של המרכז היהודי-ערבי לשלום בגבעת חביבה ולימדה באוניברסיטאות בארץ ובעולם. פעילה בארגוני חברה אזרחית העוסקים בזכויות אזרח ושלום וחברת הוועדה האקדמית של מכון ז'בוטינסקי בישראל.

מחברת ועורכת של מאמרים, ספרים, ביקורות ספרים ופרסומים מגוונים בנושא יחסי יהודים-ערבים בישראל והלחימה היהודית בשואה. מזה למעלה מעשור מבקרת ספרות על השואה בכתב העת "האומה". ספריה האחרונים: שרה אוסצקי-לזר ויוסף גיבארין (עורכים) **אזרחות על תנאי: על אזרחות, שוויון וחקיקה פוגענית**, חיפה: פרדס 2016; שרה אוסצקי לזר ויואב שטרן, **בני המקום: שיחות עם אזרחים ערבים בישראל**, מרכז תמי שטיינמץ למחקרי שלום, אוניברסיטת תל אביב, 2016.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל: מבקשת ד"ר אוסצקי-לזר לכתוב על אביה חיים לזר-ליטאי ז"ל שהיה פרטיזן בליטא ופעיל בארגון הבריחה, והקדיש את חייו למחקר ולהנצחת השואה, כמו גם למאבק בכינון היחסים עם גרמנים ובהסכם השילומים. הוא הותיר אחריו יומנים אישיים בהיקף עצום שטרם נחשפו לציבור, והיא עוסקת בעיבודם ובהתקנתם לפרסום. המחקר ייסוב על דמותו של לזר-ליטאי כ"זאב בודד" ואופוזיציונר במאבקו בתוך תנועתו, תנועת החרות, ובציבוריות הישראלית כנגד ההתפיסות עם גרמניה ובעבודתו החלוצית בחשיפת חלקם של אנשי בית"ר בהתנגדות בתקופת שואה.

ד"ר דניאלה אוסצקי-שטרן

ד"ר דניאלה אוסצקי-שטרן בעלת תואר ראשון ושלישי מאוניברסיטת חיפה ותואר שני מאוניברסיטת תל-אביב. עבודת הדוקטור שלה עסקה בפרטיזנים היהודים בליטא ובביילורוסיה המערבית במלחמת העולם השנייה. העבודה מבוססת על למעלה מ-300 עדויות כתובות, מוקלטות ומצולמות, זיכרונות וראיונות עם פרטיזנים לשעבר וכן על חומר מקורי מן התקופה.

ד"ר אוסצקי-שטרן מנהלת את ארכיון מורשת לחקר השואה, במכון מורשת, בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ', בגבעת חביבה.

ספר פרי עטה המבוסס על עבודת התזה שלה יצא לאור בשנת 2012 בהוצאת מורשת, בשם "שקיעת האלים: יוזף גבלס, התעמולה הנאצית והשמדת היהודים בשנה האחרונה של מלחמת העולם השנייה".

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" מתכננת ד"ר אוסצקי-שטרן לעבד את עבודת הדוקטור לספר, שיכלול גם חומרים חדשים שאספה לאחר הגשת הדוקטורט, בעיקר במוזיאון השואה בווינגטון שם הייתה עמיתה בסתיו 2018. מטרתה לפרסם מחקר אקדמי קוהרנטי, רחב ומקיף המתאר את סיפור הפרטיזנים היהודים על היבטיו השונים.

ד"ר מלי אייזנברג

ד"ר מלי אייזנברג היא היסטוריונית העוסקת בזיכרון השואה באוניברסיטת בר-אילן ובמכללות להוראה. היא כתבה את עבודת הדוקטור שלה בנושא "מחוויה אישית למפעל חיים: השואה כמוטיב מכונן בדרכו הפרטית והציבורית של משה פראגר - דמות מפתח חרדית ביישוב ובישראל", במחלקה לתולדות ישראל בבר-אילן בהדרכת פרופ' דן מכמן ופרופ' קימי קפלן. בין השנים 2012-2018 שימשה כחוקרת ועוזרת מחקר של פרופ' דן מכמן במכון לחקר השואה, באוניברסיטת בר אילן. היום היא מכהנת גם כראש המסלול להכשרת מורים בהיסטוריה בבית ספר לחינוך באוניברסיטת בר אילן, וכמנהלת אקדמית וסגנית מנהלת בית-הספר המרכזי להוראת השואה, במכון משואה – המכון הבינלאומי להוראת השואה.

ספרה מחוויה אישית למפעל חיים: השואה כמוטיב מכונן בדרכו הפרטית והציבורית של משה פראגר - דמות מפתח חרדית ביישוב ובישראל, עתיד לראות אור בהוצאת מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות. בין פרסומיה: עד, מזעיק, מתעד ומנציח – ר' משה פראגר והשואה, 1984-1940, סדרת תשתית למחקר (15), המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשס"ו; "בין מילא 14 למילא 18": מחתרת חסידית כהיסטוריוגרפיה שכנגד", בשביל הזיכרון - סדרה חדשה, 20 (תשע"ה), עמ' 24-31; "הגיוינט והחינוך האורתודוקסי בוילנה בראשית מלחמת העולם השנייה – מפלט זמני", בשביל הזיכרון – סדרה חדשה, 24 (תשע"ו), עמ' 41-47. היא גם פרסמה פרסומים פופולאריים, ראיונות וכתבות בעיתונות היומית.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר מלי אייזנברג את "אוסף שוורצבאום" וניסיונות הצלה עצמיים בשואה.

ד"ר ליאור אלפרוביץ

ד"ר ליאור אלפרוביץ רכש את תאריו מהראשון ועד השלישי באוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים להיסטוריה, היסטוריה של עם ישראל ויחסים בין לאומיים וכיום הוא משלים תואר שני נוסף בחוג למחשבת ישראל, אף הוא באוניברסיטה העברית.

את עבודת הדוקטורט שלו חיבר במסגרת החוג להיסטוריה ובהדרכתו של פרופ' משה צימרמן. נושאה הוא: "השפעתם של יחסי ישראל והרפובליקה הפדרלית הגרמנית על עיצוב הנצחת השואה בישראל בין השנים 1948 – 1965".

כיום מתמקד ד"ר אלפרוביץ בשלושה ערוצי מחקר מרכזיים. הראשון, השפעת תודעת השואה בחברה הישראלית על עיצוב אופייה של הנצחת השואה. השני, ייחודה של השואה כמאורע חסר תקדים של רצח עם. והשלישי, הוראת הלכה ושמירת מצוות בשואה. מאמרים פרי עטו פורסמו בבימות אקדמיות וסמי – אקדמיות.

לצד עיסוקו כחוקר מלמד ד"ר אלפרוביץ קורסים על תולדות השואה והנצחתה בבצלאל, המכון הטכנולוגי - חולון והוא משמש כאיש סגל במכון מנדל למנהיגות חינוכית.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסק ד"ר אלפרוביץ במחקר בנושא "הוראת הלכה ושמירת מצוות בשואה".

אורית ארנברג

אורית ארנברג בעלת תואר ראשון ושני בגיאוגרפיה היסטורית מאוניברסיטת בר-אילן. היא נכדה לניצולי שואה מפולין שעלו לארץ לאחר קום המדינה. במשך שנות חייהם הם לא הסכימו לשתף את קורותיהם לפני ובמהלך השואה והשאירו שאלות רבות פתוחות. הסקרנות והרצון של אורית לענות על השאלות שנתרו לאחר מותם הביאו אותה לעסוק בתיעוד והנצחה ולהצטרף בשנת 2006 לפרויקט תיעוד ניצולי שואה בעיריית תל אביב. הפעילות כללה ביקור בבתייהם של ניצולי השואה והדרכתם לקראת תיעוד מצולם לארכיון העירייה ויד ושם.

בעקבות פרויקט זה הצטרפה אורית בשנת 2009 לעמותת דורות ההמשך וכיהנה כ 10 שנים בוועד המנהל של העמותה כנציגת הדור השלישי. שם ארגנה מסע שורשי של צאצאי ניצולים לפולין, ארגנה מפגשים בין ישראלים ופולנים, השתתפה בניהול פרויקט של טקסי יום השואה במקומות עבודה. בעקבות העיסוק בשואה עשתה הסבה מקצועית להוראה והיום היא מורה להיסטוריה וגיאוגרפיה בתיכון בן צבי בקריית אונו.

במסגרת זו הצטרפה לפרויקט יזמות "ילד זוכר ילד" בו בני נוער מנציחים ילדים שנספו בשואה, כותבים על הנספים ובני משפחותיהם את סיפור חייהם ומעלים אותם לאתרי הנצחה כיד ושם ודורות ממוריאליין של עמותת דורות ההמשך. הפרויקט משלב בתוכו מחקר, פדגוגיה ברמה גבוהה וטכנולוגיה ומחבר את התלמידים לשמות, לפנים ולסיפורים.

פעילות ציבורית: מסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" מבקשת אורית לקדם את הפרויקט "ילד זוכר ילד" וליצור חיבור בין העוסקים במחקר באקדמיה למורים המובילים ומיישמים פרויקט זה בבתי הספר.

ד"ר חוה אשכולי

ד"ר חוה אשכולי נולדה בתל-אביב בשנת 1944 להורים יוצאי פולין, שאיבדו את משפחותיהם בשואה. למדה היסטוריה ופסיכולוגיה באוניברסיטת בר-אילן. לימדה היסטוריה בבתי-ספר תיכוניים. את עבודת המ"א כתבה על "עמדת המנהיגות היהודית בא"י להצלת יהודי אירופה", ואת עבודת הדוקטור על מפא"י בשנות המלחמה הראשונות פרסמה כספר בהוצאת יד יצחק בן-צבי בשם "אלם: מפא"י לנוכח השואה 1939-1942". הספר עורר פולמוס ממושך בעיתונות.

ד"ר אשכולי לימדה במחלקה לתולדות ישראל ובלימודי יסוד ביהדות באוניברסיטת בר-אילן ושימשה כמרצה בכירה במכללת לוינסקי לחינוך. במקביל עבדה במכון לחקר השואה באוניברסיטת בר-אילן כחוקרת בכירה, שם חקרה את הציונות הדתית לנוכח השואה. המחקר לובן גם במסגרת המכון הבינלאומי לחקר השואה של יד ושם, שם שהתה כעמית מחקר. תוצאותיו ראו אור בהוצאת יד ושם בספר בשם "בין הצלה לגאולה: הציונות הדתית בא"י לנוכח השואה", וזכה בפרס עמינח של הציונות הדתית. במסגרת העבודה במכון לחקר השואה ערכה קובץ מקורות מקיף על הציונות הדתית בשם "ערבות יהודית במבחן: הציונות הדתית בא"י לנוכח השואה" בהוצאת אוניברסיטת בר-אילן. כמו כן ערכה חוברת בשם "שיקום הציונות הדתית בקרב שארית הפליטה" באירופה לאחר השואה" בהוצאת המכון. עד כה פרסמה ד"ר אשכולי כ-40 מאמרים בנושא השואה והופיעה בכנסים רבים בנושא.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" ד"ר אשכולי ממשיכה לחקור את נושא הפתרונות הטריטוריאליים למצוקת יהודי אירופה לנוכח האיום הנאצי.

ד"ר מיכל בן יעקב

ד"ר מיכל בן יעקב לימדה במכללת אפרתה במשך כעשרים שנה, כיהנה כראש החוג להיסטוריה במשך עשר שנים, והיתה בין מקימי התכנית הייחודית הבין-תחומית לתואר שני (M.Ed.) 'זיכרון, מורשת ישראל וחינוך' ועמדה בראשה בשנתיים הראשונות (2016 - 2018), עד לפרישתה.

למדה את התואר הראשון בהיסטוריה באוניברסיטת ויסקונסין, מדיסון (ארה"ב) ולאחר עלייתה ארצה בשנת 1972 לימדה בבתי ספר שונים בארץ. היא חזרה ללימודיה באוניברסיטה העברית: לתואר שני במכון ליהדות זמננו ולתואר שלישי בגאוגרפיה היסטורית בחוג לגאוגרפיה, ובו זמנית לימדה הרצתה במסגרות שונות, הכינה ערכות לימוד ועבדה בתכניות מחקר מגוונות.

עיקר תחומי המחקר שלה עוסקים ביהודי ארץ-ישראל וצפון אפריקה במאות ה-19 וה-20, ומתקדמים בנשים בקהילות אלה, בהגירה, ובתקופת מלחמת העולם השנייה בצפון אפריקה. פרסמה את מחקרה בעשרות מאמרים, ערכה ארבע ספרים, הרצתה בעשרות כנסים בארץ ובחו"ל, והתארחה כחוקרת אורחת במוסדות בחו"ל, ביניהם אוניברסיטת ברנדייס, הספריה העירונית של ניו יורק והארכיון היהודי האמריקני.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" היא תחקור את המפגש בין יהודי אירופה, יהודי מרוקו ויהודי ארה"ב בקזבלנקה בשנות המלחמה והשלכותיו.

ד"ר רחלי ברגר

ד"ר רחלי ברגר היא חוקרת אמנות ומרצה במכללה האקדמית לחינוך תלפיות ובמכללות נוספות. היא למדה באוניברסיטת בר אילן: תואר ראשון באמנות יהודית, ספרות משווה ופסיכולוגיה ותואר שני ושלישי בתולדות ישראל-יהדות זמננו. עבודת הדוקטורט שלה הוגשה ב-2008 בנושא "השפעת השואה על האמנות החזותית הישראלית של 'הדור הראשון'" בהדרכת פרופ' דן מכמן וביעוץ של ד"ר מרים ריינר.

תחומי מחקרה: השפעת השואה על האמנות, אמנות ישראלית, אמנות וחינוך. בין פרסומיה: שימוש בחומרים תיעודיים באמנות עכשווית המתמודדת עם השואה (-2015 Naftali Bezem: The Survivor and Israeli Society; (2005; 'באתי אחרי קטסטרופה': ההשפעה של חווית הפליטות על מרדכי ארדון, מירון סימה ולאה גרונדיג 1933-1945; אמנים ניצולים בישראל מתמודדים עם השואה 1980-2010: היבטים היסטוריים ואמנותיים; 'From the Blood of My heart': Christian Iconography in the Response of Israeli Artists to the Holocaust.

היא נשואה לאייל ואם לחמישה.

מחקר: במסגרת פרויקט "עמיני שפיגל" תעסוק בכתיבת מאמרים על בסיס הדוקטורט שלה. היא עוסקת כעת בכתיבת מאמר בנושא יוסל ברגר וזיכרון השואה.

ד"ר מולי ברוג

ד"ר מולי ברוג נולד וגדל בקיבוץ משמר השרון. את השירות הצבאי עשה כקצין ביחידות קרביות ולחם במלחמת יום הכיפורים ובמלחמת לבנון הראשונה. במשך כשני עשורים עבד כמדריך-תיירים בארץ וכמדריך טיולים בחו"ל של קבוצות ישראלים. שימש כמנהל החינוכי של מוזיאון מגדל-דוד; שליח חינוך מרכזי של קק"ל לקנדה; חבר הנהלת תגלית (Taglit – Birthright Israel) מאז הקמתה ובמשך 16 שנה.

סיים תואר ב.א. באנתרופולוגיה ובפילוסופיה של המדעים; קיבל תואר מ.א. (בהצטיינות) ותואר דוקטור בסוציולוגיה, כולם הוענקו על ידי האוניברסיטה העברית בירושלים. במוקד עבודת הדוקטורט שלו - "נוף-זיכרון וזהות לאומית – הנצחת השואה והגבורה ביד ושם", עמדה שאלת עיצובו של הזיכרון הקולקטיבי של השואה בישראל. המחקר עקב אחר התגבשות רעיון הנצחת השואה ביישוב ובתהליך הקמת יד ושם על הר הזיכרון בירושלים על ידי המדינה, בין השנים 1942-1996.

ד"ר ברוג עוסק בגיאוגרפיה-חברתית של מרחבים מקודשים, ובוחן את השפעתם של אמונות דתיות או רעיונות אידיאולוגיים על עיצוב והתגבשות מרחב גיאוגרפי לסמל תרבות. מאמריו בתחום זה עוסקים בניתוח המשמעות התרבותית של מיתוס הגבורה הציוני, כפי שבא לידי ביטוי באתרי-הגבורה שקידשה החברה היהודית בארץ-ישראל וזו הישראלית: יד ושם, מצדה, קברות המכבים ותל-חי.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" בוחן ד"ר ברוג יעדי הביקורים של קבוצות תיירים בהר הזיכרון (יד ושם) ובהר הרצל, כפי שהגדירו אותם מתכנני הסיור, ואת תגובות התיירים לביקור. הממצאים ייבחנו בהקשר של Heritage Tourism ו- Dark Tourism, שילוב של ביקור באתרי קברים וגיבוש זהות אישית ולאומית.

ד"ר בתיה ברוטין

ד"ר בתיה ברוטין היא חוקרת אמנות העוסקת באמנות בתקופת השואה ואחריה ובאנדרטות המנציחות את השואה בארץ ובעולם. היא פרסמה חומרים אקדמיים, ספרים ומאמרים וכתבה תכניות לימודים בנושאים אלו. היא מרצה בכנסים בינלאומיים, בכנסים בארץ, בימי עיון ובהשתלמויות מורים בתחומי התמחותה. משנת 2000 עד ספטמבר 2018 כיהנה כראש התכנית להוראת השואה בחברה הישראלית במכללה האקדמית בית ברל.

ד"ר ברוטין אוצרת תערוכות אמנות העוסקות באמנות ובהנצחת השואה מהיבטים מגוונים. היא זכתה בפרס יד ושם למפעל חיים חינוכי בתחום השואה לשנת תשע"ח (2018).

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסקת ד"ר ברוטין בנושאים הבאים: העדות המצוירת במשפט אייכמן: טרזיינשטאט-אשוויץ-ירושלים, וביטויים אמנותיים בגטו לודז'.

רותי גליק

רותי גליק היא היסטוריונית וחוקרת מגדר, דוקטורנטית בתוכנית ללימודי מגדר באוניברסיטת בר אילן. עבודת התיזה שלה לתואר שני נערכה במסגרת התוכנית ללימודי מגדר באוניברסיטת בר אילן, בהנחיית הפרופ' מרגלית שילה, ועסקה בסיפור ההגירה של חנה סנש באמצעות חשיפת כתיבתה האישית בהונגרית (יומנה המלא ומאות מכתביה), שצונזרה ושוכתבה במשך עשרות שנים בגרסאותיה השונות בעברית. המחקר פורסם גם כספר בשם "אסורה בארץ חדשה" (פרדס, 2013).

עבודת הדוקטורט שלה, בהנחיית פרופ' לילך רוזנברג פרידמן, עוסקת בסיפור העלייה/הגירה של דוברי הונגרית, נשים וגברים בשנות החמישים מנקודת מבטם, קבוצה שלא נחקרה עד כה. מרבית הכותבים והכותבות היו שורדי שואה שהגיעו לישראל אחרי מלחמת העולם השנייה.

רותי גליק היא מתרגמת ספרות הונגרית, עורכת ועיתונאית. פרסמה כתבות על תרבות, נשים ומגדר, בין היתר ב"הארץ" (גיליון יום שישי), "גלובס" ו"ידיעות אחרונות" (המוסף הספרותי).

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" תעסוק רותי גליק במחקר בנושא הדוקטורט שלה, "חויית ההגירה וכינון זהות ישראלית של נשים וגברים דוברי הונגרית בשנים 1948-1960 על פי העיתון בהונגרית 'אוי קלט' ומקורות אישיים נוספים". המחקר, שהוא בתחום של היסטוריה חברתית ותרבותית, מבקש לחשוף את חוויותיהם ואת זהותם של המהגרים, וללמוד באמצעותם על חיי היומיום של קבוצות שוליים בשנות החמישים - מהגרים, בורגנים עירוניים, נשים ושורדי שואה – ועל תהליכים של כינון זהות ישראלית של קבוצת מהגרים מאירופה.

ד"ר לאה גנור

ד"ר לאה גנור נולדה בישראל להורים (ז"ל) ילידי פולין ששרדו את השואה, ועלו לארץ בשנת 1957 מוורוצלב פולין. בבית למדה שפות מזרח אירופאיות וכך רכשה שליטה מלאה בעברית, אנגלית, יידיש שליטה חלקית פולנית, רוסית צרפתית. בשנת 1994 יזמה ד"ר גנור את הקמת מרכז משמעויות (ראשי תיבות של: מורשת, שואה, מסורת, ערכים ותקומה) בקריית מוצקין בשיתוף עיריית קריית מוצקין ומשרד החינוך אותו היא מנהלת עד היום. המרכז פועל במסגרת החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי להנחלת מורשת עם ישראל, שואה, מסורת, ערכים ותקומה.

לד"ר גנור תואר ראשון בהיסטוריה ומקרא, ותואר שני מהחוג לחינוך באוניברסיטת חיפה. יש לה תואר שני מהמכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים, שם כתבה תיזה בהנחיית פרופ' דליה עופר בנושא: "ייצוגה של "השואה והגבורה" בעיתון ב"מחנה" -1973-1948". לאחר מכן סיימה עבודת דוקטור בתכנית ביהדות זמננו באוניברסיטת בר אילן בהנחיית פרופ' דליה עופר ופרופ' ג'ודי באומל-שוורץ בנושא "צה"ל והשואה- יחסו של חיל חינוך לעיצוב זיכרון השואה בקרב החיילים 1987-2004". לאחרונה פורסם בארה"ב כפרק בספר: Post Holocaust Studies in a Modern Context.

את הפוסט-דוקטורט שלה עשתה במוסד הרצל לחקר הציונות באוניברסיטת חיפה, שם עסקה בנושא: "מתקומה לשחקים" תיעוד קורותיהם של אנשי צוות אוויר ניצולי שואה".

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסקת ד"ר גנור בשני מחקרים: כתיבת ספר על "מתקומה לשחקים" – זיכרונות ומשמעויות בסיפורי חיים של אנשי צוות אוויר שורדי שואה, וחקר סוגיות מיגדריות בחיי הקהילה היהודית בוורוצלב בשנים 1945-1957.

נורית גרוסמן

נורית גרוסמן הנה ילידת חיפה, 1952. מילאה במהלך שנות עבודתה תפקיד ניהולי בחברה לתדלוק אניות. בשנת 1975 סיימה תואר ראשון בחוג לשפה וספרות אנגלית, וב 2006 סיימה לימודי תעודה בספרנות ומידענות באוניברסיטת חיפה. בשנת 2017 סיימה תואר שני בתכנית הבינלאומית ללימודי השואה, אף היא באוניברסיטת חיפה.

כתבה תזה בהנחייתה של פרופ' חגית לבסקי, בנושא התארגנות משלוחי הילדים בפראג בשנים 1938-1939 - מענה הומניטרי בעת משבר פליטים: *The Emergence of the Kindertransport in Prague 1938-1939 - A Humanitarian Response to a Refugee Crisis*. המחקר התבסס על הטענה שהתארגנות הקינדרטרנספורט בפראג צמחה על רקע משבר הפליטים בפראג. יוזמה שהתפתחה בנפרד מהתכנית רחבת ההיקף שיצאה לפועל בברלין ובווינה.

לאחר סיום התיזה המשיכה נורית גרוסמן לחקור באופן עצמאי את הנושא של קבוצת המיסיונרים הבריטיים: *The Barbican Mission to the Jews* ומעורבותם בהוצאת כ 100 ילדים מפראג לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. בינואר השנה הציגה את עבודתה בכנס בינלאומי שהתקיים באוניברסיטת UCL בלונדון.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" תמשיך נורית גרוסמן לחקור את מעורבותם של המיסיונרים הבריטיים: *The Barbican Mission to the Jews* בהוצאת כ 100 ילדים מפראג לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה.

פרופ' גדעון גרייף

פרופ' גדעון גרייף הוא היסטוריון ישראלי, מחנך ופדגוג. הוא משמש בתפקיד ההיסטוריון הראשי של מכון "שם עולם", כהיסטוריון הראשי של "הקרן למחקרים חינוכיים בנושא השואה" במיאמי, פלורידה וכמרצה בכיר לתולדות השואה בקרייה האקדמית אונו.

פרופ' גרייף נחשב כאחד מהמומחים המובהקים בעולם לנושא מחנה הריכוז וההשמדה אושוויץ-בירקנאו. ספרו החלוצי ופורץ-הדרך בתחום זה, **בכינו בלי דמעות**, מביא לראשונה את עדויותיהם של אנשי ה"זונדרקומאנדו" היהודים שאולצו בידי הגרמנים לעבוד במיתקני הרצח ההמוני באושוויץ. הספר שימש השראה ובסיס היסטורי לסרטו זוכה פרס האוסקר של הבימאי ההונגרי לאסלו נמש, "בנו של שאול". הספר תורגם ל-12 שפות, לאחרונה גם לסינית. יחד עם איתמר לויין פירסם גרייף את הספר "מרד באושוויץ", המספר לראשונה את סיפורו של מרד ה"זונדרקומאנדו" באושוויץ במלואו.

בשנת 2018 פירסם פרופ' גרייף את ספרו על מחנה ההשמדה הקרואטי יסנובאץ, **יסנובאץ – אושוויץ של הבלקנים**, שזכה בפרס הספר המדעי הטוב ביותר ביריד הספרים הבינלאומי של בלגרד לשנת 2018. בשנת 2019 ייצא לאור ספרו החדש **הפתרון הסופי שלפני הפתרון הסופי** המתאר את פשעיה של תנועת ה"אוסטאשה" הקרואטית. מלבד הספרים הנזכרים לעיל חיבר פרופ' גרייף עוד ספרים ומאמרים מדעיים רבים. פרופ' גרייף מרבה להרצות ברחבי העולם על תולדות השואה ומשמעותה. הוא משמש כיועץ היסטורי לסרטים תיעודיים רבים על תולדות השואה. לאחרונה שימש יועץ לסרטים תיעודיים חדשים על שואת יהודי יוון ועל הצלת יהודים בידי יהודים בתקופת השואה.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" יחקור פרופ' גדעון גרייף את המשך תולדות מחנה ההשמדה יסנובאץ והשואה בקרואטיה.

ד"ר תהלה דרמון מלכה

ד"ר תהלה דרמון מלכה סיימה את שלושת תאריה באוניברסיטת בן גוריון בנגב. עבודת התזה שלה עסקה במדור לחיפוש קרובים של הסוכנות היהודית שפעל בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל. בהמשך לכך, בהנחייתה של פרופ' חנה יבלונקה, הורחב המחקר לעיסוק בתחום הנעדרים היהודים בעקבות השואה. עבודת הדוקטור שלה : "בין ניצולים לניספים- נעדרים לאחר השואה" אושרה בשנת 2018.

כיום היא מרצה במכללת יעקב הרצוג ובמכללת קיי, ומשמשת כעמיתת הוראה במחלקה להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת בן גוריון. בעבודתה היא מרצה וכותבת על "שעת האפס" במחנות העקורים, השיקום האישי והמשפחתי לאחר השואה והשפעת השואה על החברה הישראלית.

תהלה היא ילידת הארץ, בת להורים עולים מצרפת ואימא לארבעה.

מחקר: במסגרת עמיתי שפיגל היא מבקשת לחקור את כתיבת ופסיקת ההלכה כפי שהתקיימה במחנות העקורים בגרמניה בתום המלחמה ולבחון את השפעות השואה על כתיבה זו. בנוסף היא מקווה לעבד את עבודת הדוקטורט לספר.

ד"ר תמיר הוד

ד"ר תמיר הוד הוא היסטוריון ואיש חינוך העוסק בחברה הישראלית וזיכרון השואה ומלמד במכללת תל חי. עבודת הדוקטור שלו עסקה בפרשת דמיאניוק בישראל בין השנים 1986-1993. העבודה נכתבה באוניברסיטת בן גוריון בהדרכת פרופ' חנה יבלונקה. במשך שנים רבות מילא תפקידי חינוך והוראה בבתי ספר תיכוניים. הקרבה לעולם החינוך באה לידי ביטוי גם במחקריו האקדמיים השונים בהם נבחנה התמודדותה של מערכת החינוך עם זיכרון השואה והשפעתו של האירוע הטראגי על זהותם הלאומית של תלמידים בישראל.

כיום עובד ד"ר הוד על תרגום עבודת הדוקטור למאמרים שונים ובהם: מאמר בשם "פרשת דמיאניוק בשיראל-מדוע זכרנו לשכוח?" על הדחקת אירועים היסטוריים הנתפסים ככישלון. מאמר נוסף בשם: "פרשת דמיאניוק-קודם להוכיח אחר כך לחנך" על התמודדותה של מערכת החינוך עם משפט דמיאניוק בישראל.

במקביל למחקר ולהוראה תמיר הוא מוזיקאי המופיע בהרכבים שונים ברחבי הארץ וכמו כן מרצה על חייהם ויצירתם של מוזיקאים יהודים פופולריים כמו: בוב דילן, לאונרד כהן, סיימון וגרפינקל, מאיר אריאל ואחרים.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקר ד"ר הוד את חיי היום יום של משתפי הפעולה האוקראינים במחנות ריינהרד: בלז'ץ, סוביבור, וטרבלינקה. מדובר במחקר העוקב אחר פעולותיהם ושיחותיהם של מי שסייעו רבות לפגוע ביהודים ובעמים נוספים. מתוך הממצאים יוצגו המניעים והנסיבות שהביאו לשיתוף הפעולה או במקרים חריגים להתנגדות לשתף פעולה.

ד"ר צילה הרשקו

ד"ר צילה הרשקו בעלת דוקטורט בהיסטוריה מאוניברסיטת בר-אילן. חוקרת בכירה במרכז בגין-סאדאט (בס"א) למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת בר אילן מאז 2003. הרצתה בעבר במחלקות לתרבות צרפת (השואה והרזיסטנס בראי הקולנוע והספרות הצרפתיים) וכן במחלקת מדעי המדינה (האיחוד האירופי ויחסיו עם ישראל).

ד"ר הרשקו ביצעה את עבודת המחקר לדוקטראט במהלך שהות בפריז בשנים 1989-1994. שם המחקר: "צרפת, היישוב היהודי בארץ ישראל ויהדות צרפת בשנים 1945-1949" בהדרכת פרופ' שמעון שוורצפוקס. במקביל היא חקרה את נושא הרזיסטנס היהודי בצרפת.

במסגרת מרכז בגין-סאדאט ד"ר הרשקו מפרסמת, משתתפת בכנסים ומתראיינת בנושאים כגון: יחסי ישראל-צרפת (היסטוריה ואקטואליה); מעורבות צרפת במזרח התיכון; מדיניות פנים וחוץ של צרפת; אנטישמיות בצרפת; טרור איסלמיסטי בצרפת, יחסי ישראל והאיחוד האירופי. במהלך ביקורי המחקר מטעם בס"א בשנים 2005-2016, ד"ר הרשקו התקבלה כ"חוקרת אורחת" של המרכז למחקר בינלאומי בפריז, CERI- Centre Des Recherches Internationales- Center for International Studies, קיבלה משרד, שירותי סיפריה, וקיימה קשר עם החוקרים ומרכזי מחקר נוספים בפריז. פרסמה ספרים ומאמרים רבים בנושאים הקשורים בציונות, צרפת, השואה והרזיסטנס היהודי בצרפת.

ד"ר הרשקו חברה באגודה הישראלית לחקר האינטגרציה האירופית (IASEI - אילה"ה) ; חברה במועצה הציבורית להקמת המוזיאון ללוחם היהודי במלחמת העולם השנייה; פעילה ב"ועד להכרה והוקרת יהודים שהצילו יהודים בשואה" (JRJ).

מחקר : במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" ד"ר הרשקו מבקשת להמשיך במחקר ובפרסום בנושאים: 1. הרזיסטנס היהודי בצרפת במלחמת העולם השנייה ותרומתו להקמת המדינה 2. היסטוריה מול זיכרון השואה והרזיסטנס היהודי בצרפת.

מרטין הרשקוביץ

מרטין הרשקוביץ נולד בארה"ב בשנת 1955 להורים ילידי צ'כוסלובקיה, אמו ניצולת שואה. סיים תואר ראשון בפסיכולוגיה בישיבה אוניברסיטה ותואר שני בבטיחות וגיהות תעסוקתית באוניברסיטת ניו יורק.

בשנת 1986 עלה מרטין, אשתו פרל ושני בניו לארץ. לאחר תפקיד כמפקח עבודה במשרד העבודה, החל מרטין בשנת 1989 את עבודתו כקצין בטיחות במרכז לוגיסטי בצה"ל, תפקיד הוא מילא עד פרישתו ב2018. בשנת 1990 התגייס לצה"ל ועבר טירונות שלב ב'- רובאי 4 כחייל למופת פלוגתי במתקן אדם. מרטין זכה למספר תעודות הצטיינות במהלך עבודתו בצה"ל. לקראת סיום תפקידו הוא זכה בפרס מפעל חיים מטעם קצין טכנולוגיה ואחזקה ראשי.

מרטין החל פעילות בתחום דור שני בשנת 2000 במסגרת קבוצה מקוונת של בני "הדור השני", במסגרתה הוא החל לפרסם שירה בתחום חוויות בני ה"דור השני". בין היתר, פורסמו שיריו בMaggidi Midstream. בנוסף, על בסיס שיריו, הוא הכין הרצאה בנושא "שירה ודור שני" אותה הציג בימי עיון באוניברסיטת אילינוי, באוניברסיטת לסלי בישראל ופעמיים בכנס המחנכים השנתי בית ספר ללימודי השואה ביד ושם. עם פרישתו מצה"ל החל מרטין להגביר פעילותו בתחום "הדור השני" והעברת נרטיב השואה מדור הניצולים לדורות ההמשך.

פעילות ציבורית: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסק מרטין בשתי פעילויות עיקריות:

1. פעילות לסיוע לדור השני לגבש נרטיב אמין ואותנטי למאורעות השואה של הוריהם שישמש כתחליף לעדות הניצולים בחינוך לשואה.
2. פעילות לעידוד גישות חדשניות לזיכרון השואה – שירה, אומנות, הצגות כדי לוודא המשך החיבור התודעתי והרגשי לנושא השואה.

סילביה הרשקוביץ

סילביה הרשקוביץ היא תלמידת מחקר לתואר שלישי במחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטת בר-אילן. את לימודי התואר השני סיימה בהצטיינות, במסגרת החוגים ליהדות זמננו ומגדר במכון שכטר למדעי היהדות בירושלים. היא השלימה עבודה שוות ערך לתזה באוניברסיטת בר-אילן בנושא פעילותה של האגודה התרבותית של הנשים היהודיות ברומניה, בהנחייתו של פרופ' משה רוסמן, הממשיך להנחותה גם בעבודת הדוקטור. מחקרה מצטרף לשורה של מחקרים על יהדות רומניה, אלא שלעומת רובם, הוא עוסק בחוליה החסרה במרבית ספרי ההיסטוריה ועבודות המחקר שנכתבו על יהדות רומניה עד כה: הנשים היהודיות וארגוניהן ברומניה במחצית הראשונה של המאה ה-20. המחקר מתמקד בחיי היום-יום של נשים אלו, זהותן, פעילותן, תרומתן הייחודית לחברה, לצינונות ולבניין האומה, והאתגרים המגדריים והפוליטיים שאיתם התמודדו. זאת, במקביל לתהליכים ההיסטוריים ברומניה ובאירופה כולה לפני מלחמת העולם השנייה, תוך כדי המלחמה ושואת יהודי רומניה, ובתקופה הקצרה שבין סיום המלחמה ועד הפיכתה של רומניה למדינה שמעבר למסך הברזל.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" תעסוק סילביה הרשקוביץ בעשייתן של הנשים ב"ויצו רומניה" ובפעילותו הענפה של "המרכז היהודי להגנת האם והילד", במהלך השואה. היא תתמקד בתרומת ארגונים אלו לחיי הנשים והילדים היהודים, ובהצלת יתומי טרנסניסטריה.

ד"ר אפרים זדוף

ד"ר אפרים זדוף נולד בבואנוס איירס בשנת 1948 ועלה ארצה בשנת 1969. עשה תואר ראשון ושני באוניברסיטה העברית שם חקר את תולדות החינוך היהודי במקסיקו ובארגנטינה. את הדוקטורט עשה באוניברסיטת תל אביב בנושא "תולדות החינוך היהודי בבואנוס איירס מאז ראשיתו ועד ל1957". עבד בגנזך המדינה ובהסתדרות הציונית העולמית, לימד באוניברסיטת חיפה. ייסד הוצאה לאור ספרי יסוד בתרבות היהודית בספרדית ובין היתר ערך ופרסם אנציקלופדיה על השואה. הוא חבר פעיל באמל"ט – אגודת מחקר על יהדות לטינו אמריקה, המקדמת ומפיצה את המחקר על הקהילות היהודיות באמריקה הלטינית (אמל"ט). בעקבות מחקריו הוכרו שני קונסולים מאמל"ט כחסידי אומות העולם על פעילותם להצלת יהודים בשואה.

המקצוע היסטוריון טיפח אצלו את האהבה בארכיונים ובעיקר ארכיונים קהילתיים יהודיים. בשנים האחרונות הוא מייעץ לארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי בירושלים בתחום הארכיונים באמל"ט, יזם את הקמתה של רשת ארכיונים יהודיים בה שותפים ארכיונים מקצועיים מאמל"ט וישראל, ובשנתיים האחרונות מקדיש זמן להצלת ארכיונים קהילתיים על ידי רישום בסקרים מפורטים ובדיגיטציה שלהם בשיתוף עם מוסדות עולמיים כגון ה-USHMM וה-British Library.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" ממשיך ד"ר זדוף את מחקר העוסק בניסיונם של קונסולים לטינו אמריקאים באירופה בשואה להציל יהודים באמצעות דרכונים (לא חוקיים) ותעודות הגנה.

ד"ר רות סמואל טננהולץ

ד"ר רות סמואל טננהולץ ילידת הולנד, בת ואחות לניצולי שואה. גדלה במקום בו חיו הוריה ואחיותיה לפני המלחמה כחלק של קהילה יהודית קטנה, אך כאשר היא נולדה ב-1946, נותרנו שם משפחה יהודייה אחת בלבד. נישאה ליהודי אמריקאי, ועברה לגור בניו יורק, שם נולדו שני בניה הראשונים. עלתה ארצה בשנת 1969 ובארץ נולדו לה ארבע בנות. למדה תואר ראשון, שני ושלישי בספרות אנגלית באוניברסיטת חיפה תוך עשר שנים לאחר שהחלה את לימודיה בגיל 48. את רוב הלימודים סיימה בהצטיינות והצטיינות דיקן.

אחרי 25 שנה כמורה לאנגלית במסגרת החינוך הדתי, עברה ללמד במכללת גורדון ומכללת שאנן, שני מוסדות להכשרת מורים. לימדה מיומנויות שונות בשפה וספרות אנגלית, כולל ספרות הקשורה לשואה, וזהות יהודית בספרות. פרסמה מאמרים במשך הזמן הזה וכתבה ספרים - ספר שירה באנגלית, ספר ילדים בעברית, וספר המספר את סיפור משפחתי, גם הוא בעברית. עוסקת גם בתרגום.

מחקר: במסגרת עמיתי שפיגל היא מבקשת לנצל את הידע שלה בהולנדית בכדי לתרגם ולהנגיש תיעוד של שנות המלחמה בהולנד, עם דגש על הכפר בו נולדה וגדלה, כי סיפורו הוא סיפור שעוד לא סופר (רק בספרי).

מירי יהלום

מירי יהלום היא סטודנטית לתואר שני (במסלול המחקרי) בחוג ללימודי עם ישראל באוניברסיטת תל אביב.

מחקרה (בהנחייתה של פרופ' חוי דרייפוס) עוסק בדימויים של חברי תנועת ז'בוטינסקי במסורת ההיסטורית של גטו וילנה – במסורת של "הימין" ובמסורת של "השמאל". במהלך מחקרה היא בוחנת את פועלם של חברי התנועה במחתרת הלוחמת ובמשטרה היהודית.

במקביל מירי עבודת כארכיונאית בארכיון מכון ז'בוטינסקי.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" ברצונה לעסוק בפועלם של חברי תנועת ז'בוטינסקי בגטאות בפולין ובליטא.

הרב ד"ר חנן יצחקי

הרב ד"ר חנן יצחקי הוא בעל סמיכה לרבנות, ובעל תואר ראשון בחינוך, תואר שני בפילוסופיה יהודית מאוניברסיטת תל-אביב, ותואר שלישי בתלמוד מאוניברסיטת בר אילן. הוא גם בוגר תכניות "מלמדים" ו"בית מדרש מתקדם" של מכון הרטמן.

עומד כעת בראש התוכנית הרב-תחומית לתואר שני למורים ב"זיכרון, מורשת ישראל וחינוך" באפרתה- המכללה האקדמית לחינוך בירושלים.

בהרצאותיו ובמחקריו הוא עוסק ב"זיכרון יהודי": היבטים שונים של זיכרון הבאים לידי ביטוי במקורות היהודיים, בחגי ישראל, בפרקטיקה של קיום המצוות, ובתאריכי זיכרון במדינת ישראל המתחדשת, בדגש על יום השואה.

נשוי ואב לשמונה ילדים.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" יחקור הרב ד"ר יצחקי את נושא הצומות ודרכי הנצחה דתית נוספות של השואה.

ד"ר רחל-שלי לוי-דרומר

ד"ר רחל-שלי לוי-דרומר ילידת מקדוניה דור שני (1956) צאצאית יחידה למשפחות לוי ואברבנאל מקהילת מקדוניה שמעטים מאד ממנה שרדו.

סיימה תואר ראשון (1978) ושני (1981) במחלקה לכימיה, תואר ראשון בסטטיסטיקה (1999) ולימודי תעודה במנהל עסקים (2009), ודוקטורט בפקולטה למדעי החיים (2006), כל התארים בבר-אילן. מאז 1982 מועסקת בבר-אילן בפקולטה למדעי החיים בתפקידי מחקר, ניהול מעבדה והוראה. ב-1996 הקימה את היחידה ליעוץ ביו-סטטיסטיקה לחוקרי הפקולטה ולמחקרים רפואיים המתבצעים בשיתוף פעולה עם בר-אילן. מ-2005 יועצת המגמה לביולוגיה חישובית.

ב-2010 נפתחה ביוזמתה ובניהולה תכנית לימודים לרופאים בתחום החישוביות הביו רפואית המשותפת לאוניברסיטת בר-אילן ולבית החולים שיבא. מ-2014 משמשת כמזכיר האקדמי של אוניברסיטת בר-אילן.

מאז 2008 פועלת במסגרות שונות לשימור זכרה של קהילת יהודי מקדוניה. מנחה את האזכרות לזכר קהילת יהודי מקדוניה ביד ושם. מרצה בפני קבוצות שונות על קהילת יהודי מקדוניה. מאז אוקטובר 2015 פועלת ומסייעת לשגריר דן אורין בשיקום בית הקברות היהודי העתיק והגדול ביותר בבלקן בביטולה-מונסטיר מקדוניה ונשיאת העמותה בהתנדבות לנושא זה.

ביחד עם השגריר יוזמת מצעד החיים בביטולה ב-2015 שמקיים מזה 3 שנים. היוזמה התפשטה ברחבי מקדוניה ואף בסרביה. יוזמת שיתופי פעולה אקדמיים וכנסים בנושא, כולל חילופי סגל בתכנית ארסמוס של האיחוד האירופי. מקיימת שיתופי פעולה עם מחלקות האוניברסיטה בתחומי הלדינו, ההיסטוריה, גיאוגרפיה ועוד וכן פרסומים שונים בתקשורת וחומרים כתובים בנושא יהדות מקדוניה ופרויקט שיקום בית הקברות בביטולה.

מחקר ופעילות ציבור: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" תמשיך את פעילות הציבור בנושא הנצחת יהודי מקדוניה ואף תוסיף לכך נדבך מחקר ופרסום מאמרים בנושא.

איתמר לוין

איתמר לוין הוא עיתונאי (העורך המשפטי של אתר News1) וחוקר שואה. עבודתו בתחום השואה החלה בשנות ה-90 בתחקירים עיתונאיים על רכושם של הקורבנות, ומאז התרחבה לשורה ארוכה של תחומים. מחקריו הניבו עד כה 15 ספרים בעברית שחמישה מהם תורגמו לשפות שונות, וזאת לצד עשרות חוברות ומאמרים, כמו גם מאות פרסומים עיתונאיים.

בין הנושאים בהם עסק לוין: החיים והמרד בגטו ורשה, עדויות מתקופת השואה בספרות השו"ת, הומור בשואה, רכוש קורבנות השואה בבנקים בשווייץ, ועידת ואנזה, המרד באושוויץ, העמדת יהודים לדין בישראל באשמת סיוע לנאצים ועמידה רוחנית בשואה. לוין ערך מחקרים בארכיונים בישראל, בריטניה, ארה"ב, צ'כיה והונגריה.

לוין זכה בפרס הוקרה מיוחד של הסוכנות היהודית, בפרס בוכמן של יד ושם ובאות אומ"ץ. הוא מרצה בשורה ארוכה של מסגרות אקדמיות, ציבוריות ותקשורתיות.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" איתמר לוין ימשיך לחקור היבטים שונים מתחום השואה.

הרב ד"ר יחזקאל שרגא ליכטנשטיין

הרב ד"ר יחזקאל שרגא ליכטנשטיין בוגר ישיבות. כיהן בעבר כרב קיבוץ עין הנצי"ב. מרצה בפקולטה למדעי היהדות באוניברסיטת בר אילן ולימד בעבר במכללת אורות ישראל ובמקומות נוספים. מחקריו עוסקים בעיקר בחקר ההלכה היהודית ותולדותיה. מחבר הספרים: **מטומאה לקדושה: תפילה וחפצי קדושה בבתי קברות ועלייה לקברי צדיקים**, ספריית הילל בן חיים למדעי היהדות, הקיבוץ המאוחד, תל אביב תשס"ז; **המאבד עצמו לדעת: היבטים הלכתיים, היסטוריים והגותיים**, ספריית הילל בן חיים למדעי היהדות, הקיבוץ המאוחד, תל אביב תשס"ח; **וְהַסֵּנָה אֵינָנו אֹכְלִים, סוגיות מימי השואה בראי ההלכה**, יד ושם, ירושלים תשע"ה; **ואמונתך בלילות, סוגיות מימי השואה בראי ההלכה**, כרמל, ירושלים תשע"ז. מתגורר בנווה דניאל שבגוש עציון, אב לשבעה ילדים וסבא לנכדים רבים.

מחקר: במסגרת "עמיתי שפיגל" יעסוק בסוגיות נוספות מימי השואה בראי ההלכה; בנושאי אמונה וקיום מצוות בשואה ולהתמקד בשלב הראשון בעניין המרת דת בתקופה נוראה זו. לבדוק את ממדי התופעה והשפעתה לאחר השואה. לדון בסוגיית המרת הדת על פי ספרות חז"ל ומפרשיה והספרות הרבנית ובמיוחד לבחון את דעתם של הרבנים בתקופת השואה. הדיון יעסוק גם בהשוואת מקרים של המרת דת בתקופות קדומות לתקופת השואה.

איריס ליפשיץ קליגר

איריס ליפשיץ קליגר הנה עיתונאית בעיתון ידיעות אחרונות, עוסקת 36 שנה בתיקון עוולות שנעשות לצרכנים ככתבת צרכנות ובתחקירים שעוסקים בהעלאת מודעות של נושאים חברתיים כגון אלימות בגני הילדים, התמכרות לאלכוהול וסמים בקרב בני נוער, התאבדויות בקרב חיילים בודדים, מאבק לזכותם של חולי סרטן, עוקץ של קשישים סיעודיים וחסרי ישע, ביניהם גם שורדי שואה.

היא בתו של נח - נורבט קליגר ז"ל, העיתונאי הוותיק ביותר בארץ במערכת ידיעות אחרונות שהלך לעולמו בדצמבר 2018 (בן 93 במותו), ששרד את המאסר במחנה אושוויץ 3 (בונה-מונוביץ) כאסיר 172345, ואף זכה לפגוש את הוריו לאחר המלחמה ששרדו את מחנות אושוויץ 1 ובירקנאו. ממשיכה לספר ולתעד את נושא השואה ולהשמיע את קולם של הניצולים ובני הדור השני והשלישי למען הדורות הבאים.

בית אבא היה לה להשפעה לכתוב על נושא השואה ולהמשיך לספר, בעיקר במסגרת מוסף יום השואה מדי שנה. במצעד החיים האחרון שהתקיים באושוויץ, צעדה בפעם הראשונה בלי אביה שצעד שם במשך שנים רבות.

פעילות ציבורית: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" תמשיך איריס ליפשיץ קליגר לספר ולכתוב על השואה בעיתונות כצוואת אביה שכנער צעיר חלם לשרוד את הגיהנום, להגיע לא"י ולספר על השואה. את כולם זכה להגשים, ועכשיו בכל הקשור בסיפורים על השואה, איריס ליפשיץ קליגר הולכת בדרכו.

בילי לניאדו

בילי לניאדו נולדה בישראל ב-1949 להוריה רחל ויוסף אנגלרד ז"ל, ילידי פולין ששרדו את השואה ועלו באותה שנה ארצה, האם הייתה ניצולת פלאשוב ואושוויץ והאב קצין ביחידות הפולניות של הצבא האדום, ממשחררי מיידאנק ואחרי המלחמה פעיל בארגון ה"בריתה".

למדה בתיכון עירוני א' בתל אביב, התגייסה לצה"ל והמשיכה כקצינה בשרות קבע. במקביל נישאה ולמדה בחוג לערבית ומזרח תיכון באוניברסיטת תל אביב. עבדה במרכז ההסברה הממשלתי ובמקביל למדה הוראה בסמינר דויד ילין. יצאה עם בעלה וילדיה לשליחות בשגרירות ישראל בקהיר, שם עבדה בתרגום עיתונים מצריים. עם חזרתה ארצה המשיכה לעבוד במרכז ההסברה כדוברת ויחצ"נית ולמדה בקורס לתקשורת לדוברי הממשלה באוניברסיטה העברית. יזמה שני כנסים בינלאומיים של הדור השני בירושלים. מיוזמי פרויקט "לכל איש יש שם". השתתפה בקורס מדריכי נוער לפולין ביד ושם, וב-1990 הפכה למנהלת אגף הסברה והנצחה ביד ושם. הייתה אחראית לטקס יום השואה המרכזי ביד ושם. הצטרפה למשרד לתקשורת ויחסי ציבור שהקים בעלה, שם עבדה כמנהלת שיווק ומפיקת אירועים.

לפני 15 שנה הצטרפה לוועד המנהל של עמותת דורות ההמשך, שימשה כיו"ר ועדת האירועים וכיום היא יו"ר העמותה. מתרכזת בפרויקטים להנצחת את זיכרון השואה ובעיקר את הזיכרון האישי והמשפחתי. יזמה סדנאות "דור המשך לסיפור", במה ללימודי השואה והמורשת היהודית, והכנס הראשון של ילדי וילידי מחנות העקורים. פעילה בארגון אירועי ההנצחה וכנסי העמותה, מסעות לאתרי שואה, קורסים להדרכה באנדרטאות הגבורה וכנסים בנושא "החזרה לחיים", האנטישמיות והכחשת השואה והלחימה היהודית. סבתא ל-6 נכדים והשביעי בדרך.

פעילות ציבורית: במסגרת "עמיתי שפיגל" היא תמשיך לפעול למען המשך הנצחת הזיכרון האישי והמשפחתי על ידי בני דורות ההמשך שהם "העדים של העדים" ולכן מוטלת עליהם ההתחייבות להעביר את הזיכרון לדורות הבאים.

דניאל לרנר

דניאל לרנר הנו גמלאי שרות המדינה, בו עבד במשך עשרים ושמונה שנים, מהן ארבע עשרה כמנה משאבי אנוש של משרד החקלאות ולאחר מכן סמנכ"ל בכיר למנהל ומשאבי אנוש של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דניאל לרנר בעל תואר ראשון מאוניברסיטת בר-אילן; תואר שני מאוניברסיטת חיפה; כעת דוקטורנט באוניברסיטת בר-אילן. נושא עבודת הדוקטור שלו: "המחלת היהודית-קומוניסטית בצרפת – אפיק ייחודי להתנגדות יהודית לנאצים ולמשתפי הפעולה עמם, 1940-1944". השאלה המרכזית בה עוסקת העבודה היא: האם הייתה זו מחלת יהודית או מחלת של יהודים. העבודה מתבססת על חומרים ארכיוניים רבים, עיקרם מצרפת; ספרי עדות ועדויות אישיות; ראיונות עם פעילים מרכזיים באותה תקופה; וכמובן ספרות מחקרית רלוונטית.

דניאל לרנר השתתף בסדנת מומחים בינלאומית, שנערכה באוניברסיטת דרום קליפורניה (USC) בשנת 2014 בשיתוף עם יד ושם. כמו כן השתתף בכנסים בינלאומיים, שנערכו במלאת 70 שנה לשחרורה של צרפת, בלונדון (2014) ובגלזגו (2015) והציג בהם את עבודתו.

מחקר: במסגרת תוכנית "עמיתי שפיגל" מתכנן דניאל לרנר להשלים את עבודת הדוקטור ולפעול לפרסומה, הן כספר והן במאמרים בביטאונים רלוונטיים. כמו כן מתכנן לפרסם מאמר העוסק בעבודת הדוקטור של רעייתו רוני לרנר ז"ל בנושא "מוטיב הנקם הלאומי כמרכיב בעמידה היהודית במהלך השואה".

טובה לשם

טובה לשם נולדה בממל שבברית המוצעות (היום ליטא) ב-1950 להורים שורדי שואה. אביה, יוסף פייגלשטיין, נולד בעיירה סטפן גרודק בחבל ווהלין, היה פרטיזן ולוחם בצבא האדום. אמה, אינה פייגלשטיין לבית פיצ'רסקי, נולדה באודסה ושרדה בזכות זהות בדויה. ב-1960 עלו טובה ובני משפחתה לארץ מפולין ב"עליית גומולקה" והשתקעו בפתח תקווה.

יש לה תואר ראשון בהיסטוריה כללית, היסטוריה של עם ישראל וארכיאולוגיה של א"י ותואר שני בחינוך, הכל מאוניברסיטת תל-אביב. עבודת התיזה שלה עסקה בפיתוח סביבה לימודית נתמכת מחשב בהוראת ההיסטוריה. היא בעלת תעודת הוראה, ותעודה באוצרות ומוזיאולוגיה. עסקה בהוראה וחינוך בחטיבות ביניים ובתי ספר תיכוניים, והוראה בסמינר הקיבוצים. פיתחה תכניות לימודים עובר גורמים שונים וביניהם משרד החינוך, מט"ח, בית התפוצות וכדומה. ארגנה סיורים לימודיים בחו"ל, ויצאה לשליחות חינוכית קצרות מטעם הסוכנות היהודית.

פעילה בעמותת "דורות ההמשך" שם משמשת יו"ר ועדת אירועים וחברה בוועד המנהל של העמותה.

פעילות ציבורית: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" תקדם הובלת פרויקט חינוכי-ערכי בשיתוף עם רשת "אורט בנושא סיורי אנדרטאות בארץ - התנגדות יהודית בשואה. כמו כן תקדם את פרויקט של "הנצר האחרון". בשלב זה מגבשת צוות עבודה.

דבי (דבורה) מורג

דבי מורג, ילידת מחנה העקורים "ברגן בלזן" בגרמניה. בוגרת החוגים יחסים בינלאומיים ותרבות צרפת באוניברסיטה העברית בירושלים. מוסמכת במגמה למתורגמות באוניברסיטת בר אילן. מוסמכת (בהצטיינות) בתוכנית הבינתחומית לאמנויות באוניברסיטת תל אביב. מוסמכת בלימודי פוטותרפיה בחוג לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל אביב. דבי מורג עבדה במשך שלושים שנה בטלוויזיה החינוכית בה שימשה כמפיקה של רבות מתוכניות הדגל, מנהלת הרכש ומנהלת חטיבת הערוצים.

דבי מורג הינה צלמת אמנית, שבשנים האחרונות השתתפה בתערוכות צילום רבות, תערוכות יחיד ותערוכות קבוצתיות, ביניהן "עדות מקומית", בה זכתה במקום שלישי לצילומי סדרות. צילומיה עוסקים בעיקר בנושא הזיכרון והדרכים לשמר אותו. שם הפרויקט הצילומי האחרון עליו עבדה הינו: "לא מחיק" (INDELIBLE), ובו היא מציגה שלוש עשרה נשים, בנות הדור השני, שאחד מהוריהן שרד את אושוויץ. הפרויקט עוסק בשאלה האם ניתן למחוק זהותו של אדם, ובסוגיית ההעברה הבין-דורית.

בנוסף היא חברת הוועד המנהל של "דורות ההמשך של השואה והגבורה", הייתה בוועדה מצומצמת של הפקת כנס "ילדי וילידי מחנות העקורים", חברת הנהלה ב"אליפלט", חברת הנהלה בארגון הגג של ארגוני הנכים וחברת האקדמיה לקולנוע וטלוויזיה.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" דבי מורג ממשיכה לחקור את סוגיית ההעברה הבין דורית. במהלך המחקר תעבוד דבי על ספרה "לא מחיק" ותפתח פרויקט המשך שיעסוק בארבעה דורות לשואה דרך צילום וטקסט.

ורדה מידר

ורדה מידר הנה ילידת הארץ, בת להורים שורדי שואה ילידי פולין. היא בעלת תואר ראשון ושני במדעי הרוקחות ותואר אמן פיסול מבי"ס "בסיס". הציגה שתי תערוכות יחיד בשם "בזהות שאולה", על ילדותי כבת דור שני, בחברה צברית. עוסקת בחמש השנים האחרונות, במסגרת התכנית "מדור לדור", וכן במסגרת, "זיכרון בסלון" בסיפור המשפחתי אודות השואה.

במסגרת בתי הספר במקום מגוריה, עוסקת בסיפור השואה תוך כדי שימוש באמנות כאמצעי ביטוי של הילדים וחינוך לסובלנות וקבלת האחר. כמו כן מעורבת בפעילות הנצחה ושימור היהדות בעיר חלם (עיר הולדת אמה).

חוקרת את תולדות משפחת אביה בניסיון למצוא עדויות נוספות לפעילות התיאטרלית של סבה אשר הקים תיאטרון בידיש באופטוב שבפולין.

פעילות ציבורית: במסגרת "עמיתי שפיגל" תשתלב בפעילות סביב נושא השואה בפן האמנותי.

ד"ר ניר מן

ד"ר ניר מן הנו היסטוריון העורך את כתב העת האקדמי **עלי זית וחרב** היוצא מטעם המרכז לחקר כוח המגן מייסודו של ישראל גלילי. כתב העת ממוקד בליבון סוגיות היסטוריות בתולדות כוח המגן העברי – 'השומר', ארגון 'ההגנה' ומחתרות 'הפורשים', ההעפלה לארץ ישראל, התגייסות היישוב העברי לצבא הבריטי, ההתיישבות האסטרטגית, המערכה לעצמאות, קרבות מלחמת הקוממיות, גיבוש תפיסת הביטחון הלאומי וסוגיות מתחום החברה, הספרות והאמנות במרחב הביטחוני.

במחקריו עוסק ד"ר מן בהקמת התשתית של המערכת השלטונית במדינת ישראל – מוסד הנשיאות, הכנסת, הממשלה והמטה הכללי (המטכ"ל) של צה"ל. פרק מרכזי בפעילותו המדעית מיוחד לחקר תולדות העיר תל-אביב בכלל, ועברו של מתחם הקריה בפרט. עבודת הדוקטור, שכתב בהנחיית פרופ' גיודי באומל-שוורץ באוניברסיטת בר-אילן, עסקה בנושא: **ההתפתחות ההיסטורית של הקריה בתל-אביב בשנים 1948–1955**. למחקר זה הייתה השפעה ממשית על הבניית סיפר התייעוד של הקהילה הטמפלרית במרכז המבקרים שרונה-הקריה בתל-אביב.

ד"ר מן כתב ספרי מחקר העוסקים בתולדות שרונה, תולדות הקריה, ותולדות מחנה המטכ"ל.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקר ד"ר מן את חלקו של ד"ר משה סנה באסטרטגיית ההעפלה בשנת 1947.

תרצה מרקוביץ'

תרצה מרקוביץ' עובדת כמורה, כספרנית וכמדריכה מטעם משרד החינוך. לימדה ומלמדת מגוון מקצועות בהם היסטוריה, אוריינות ויהדות.

למדה לתואר ראשון בחינוך במכללה ירושלים, לתואר שני בהיסטוריה של עם ישראל בטורו קולג', לתואר שני ושלישי בתולדות ישראל באוניברסיטת בר אילן. עבודת הדוקטורט שלה בנושא: **עיצוב זיכרון החיים היהודיים בספרי זיכרונות של ניצולות שואה אורתודוקסיות בישראל (2018)**. הדוקטורט מוכיח שכתובת הזיכרונות הושפעה באופן מכריע ממגדרן של הכותבות ומהשתייכותן הדתית.

שותפה במחקר עבור המכון להוראת השואה במכללה ירושלים ומעבירה הרצאות בנושאי יהדות וקיום מצוות בתקופת השואה לתלמידים, לבני נוער ולמבוגרים.

מחקר: תרצה מרקוביץ' מצטרפת למסלול הפוסט-דוקטורט בפרוים "עמיתי שפיגל". בשלב ראשון היא תכתוב מספר מאמרים המבוססים על עבודת הדוקטור שלה.

טילי משה

טילי משה סיימה תואר שני בהיסטוריה כללית באוניברסיטת חיפה עם התמחות בנושא עליית הנאצים לשלטון ושנות הרדיפות, 1933-1939. היא בעלת תעודת הוראה להיסטוריה באוניברסיטת חיפה.

היא הדריכה במכון ללימודי השואה ע"ש חדווה אייבשיץ בחיפה. היא מלמדת בתכנית לקידום נוער – היל"ה (תוכנית השלמת יסוד ולימודי השכלה) ומכינה שם תלמידים לבחינה של 12 שנות לימוד בהיסטוריה עם דגש על צמיחת הלאומיות באירופה ועל הציונות.

במסגרת יום השואה הבינלאומי הדריכה בבית אבות "פסגה אחוזה" בחיפה והעבירה הרצאה בנושא מאנטישמיות לשואה.

היא כותבת עבודת מ"א בחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה בנושא עבודות כפייה ברגאט שברומניה בשנים 1941-1945.

מחקר:

במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת טילי משה את נושא עבודת כפייה ברגאט שברומניה בשנים 1941-1945.

ד"ר עמוס בלובשטיין נבו

ד"ר עמוס בלובשטיין נבו הוא עיתונאי, היסטוריון, מרצה וחוקר תקשורת בבית-הספר לתקשורת באוניברסיטת אריאל. את התואר הראשון בגיאוגרפיה ובהיסטוריה עשה באוניברסיטה העברית, את התואר השני בהיסטוריה של עם ישראל סיים באוניברסיטת תל-אביב, ואת הדוקטורט קיבל באוניברסיטת בר-אילן.

אל עולם האקדמיה הוא מביא איתו ניסיון מקצועי עשיר בן למעלה מ-40 שנה בתקשורת: הוא היה תסריטאי ועורך בערוץ 1; כתב, עורך ומגיש מבזקי חדשות בגלי-צה"ל, ובמקביל חבר בוועדת המיון והקבלה של התחנה ומדריך בקורס הכתבים היוקרתי שלה; כתב בכיר במוסף השבועי "7 ימים" ו"המוסף לשבת" של ידיעות אחרונות ועורך חדשות בעיתון. הוא התמחה בעיקר בכתיבת צבע, בכתיבה מגזינית ובחקירות עיתונאיות, ועל עבודותיו זכה במהלך השנים בפרסים.

במקביל לעבודתו האקדמית מכהן עמוס נבו בתור דיין בבית הדין לאתיקה של מועצת העיתונות. הוא לימד תקשורת באוניברסיטת תל-אביב, באוניברסיטת בר-אילן ובמכללת עמק יזרעאל.

אל נושא השואה התוודע, בין השאר, דרך סיפורים עיתונאיים שפרסם במהלך השנים על הקאפואים; על אהבות בלתי נתפסות בין אסירות יהודיות לשומריהן הנאצים במחנות; על קליטתם של ניצולי השואה בארץ; על איתורם בפולין של עדים שהכירו את דמיאניוק ועוד.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקר ד"ר נבו את מעורבותם של כלי התקשורת בקליטתם ובשיקומם של ניצולי השואה בארץ; את ההשפעות של השואה על עולמם המקצועי של עורכי העיתונים והכתבים בישראל; את השתקפות עולמם של היהודים בשואה בספרי ההלכה, ועוד.

ד"ר אילה נדיבי

ד"ר אילה נדיבי עבדה בהוראת היסטוריה ואזרחות, בעיקר בחטיבה העליונה, ובהדרכת מורים. במקביל למדה באוניברסיטת חיפה בחוגים להיסטוריה של עם ישראל, ספרות עברית ולימודי א"י. נושא עבודת הדוקטורט שלה היה "המשרד הארצישראלי בבודפשט: פעולותיו בתחום ההצלה בשנים 1943-1945 ואופן עיצובן בזיכרון הקולקטיבי" (2009).

מזה כעשור עובדת במכללה- ירושלים במכון לחקר וללימודי השואה, ועוסקת במגוון נושאים הקשורים בשואה והטמעתה במערכת החינוך, כגון כתיבת ספרי חידון ושאלות בנושא ייעודי עבור חידון-השואה, המתקיים מטעם החינוך הממלכתי-דתי אחת לשנתיים, ועוד. כן שותפה במחקר בנושאים שונים, לרוב בהיבט ההונגרי, כגון בפרויקט על מבואות בספרים של רבנים המהווים מסמך היסטורי אודות השואה, וכן יומנים וספרי זיכרונות.

פרסמה מאמרים שונים ואת הספר "בין קראוס לקסטנר- המאבק על הצלת יהודי הונגריה" (2014), ואת הספר "פתח ההצלה בטנג'יר" (2017), אותו כתבה עם הגב' אסתר פרבשטיין.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" תחקור את תכנית ההצלה המוכרת בשם "רכבת קסטנר", שכן רב בה הנעלם. בין השאלות שאמורות להיחקר: כיצד נולדה התוכנית, ומה היה יעדה האמיתי ותנאי יציאתה? מה התרחש בשלושת הימים שהרכבת נעצרה בגבול הונגריה אוסטריה? מה היה מסלול נסיעתה בסלובקיה ועד ברגן בלזן ומדוע? מי היו הגורמים שנאבקו על שחרור הנוסעים מברגן בלזן, והאמנם לא שולם כסף עבור שחרורם? ועוד.

פרופ' אריה סובר

פרופ' אריה סובר הינו מרצה לתקשורת באוניברסיטה הפתוחה ובמכללת אלקאסמי. מחקריו מתמקדים בהומור והוא פרסם בנושא זה חמישה ספרים בעברית ובאנגלית, והשישי, "ההומור היהודי", בדרך. הוא סיים את לימודיו לתואר ראשון ושני בחוג לתיאטרון ובחוק לקולנוע וטלוויזיה באוניברסיטת תל-אביב ולאחר מכן למד לדוקטורט באוניברסיטת פריז VIII, המרכז האוניברסיטאי הניסיוני ונסן – סן דני. כמו כן למד בבית הספר הלאומי לקרקס בפריז.

הוא מייסד ועורך ה *Israeli Journal of Humor Research* כתב עת בינלאומי, מייסד ועורך ראשי של כתב העת **הומור מקוון**, וגם מייסד ויו"ר האגודה הישראלית לחקר ההומור. הוא גם מרצה בפני גופים וארגונים בנושא ההומור והצחוק.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" מבקש פרופ' סובר לחקור היבטים שונים של נושא ההומור בשואה.

אורית ארגמן פדידא

אורית ארגמן פדידא הינה דוקטורנטית במחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטת בר אילן הכותבת על 'עיתונות האופנה בעשור הראשון של מדינת ישראל', בהנחיית פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ ופרופ' יחיאל לימור.

משמשת כיועצת תדמית וסטיילינג, מלווה ביעוץ אישי, סדנאות והרצאות, ובעלת בלוג אופנה.

בוגרת תואר ראשון בתקשורת וניהול מהמכללה למנהל ותואר שני מהמחלקה לתקשורת בבר אילן, ומתמקדת בחיבור בין תקשורת, אופנה והחברה הישראלית. אורית נשואה לאבי ואמא לשלושה ילדים.

מחקר: במסגרת "עמיתי שפיגל" תעסוק בחקר היבטים שונים של אופנה ואנטישמיות, אופנה וניצולי שואה בארץ.

ד"ר ברוך פורמן

ד"ר ברוך פורמן הנו בעל תואר ראשון מהאוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים למקרא ולהיסטוריה של עם ישראל. את התואר השני למד באוניברסיטת תל-אביב בחוג לתולדות ישראל, שם כתב על "ממלכת יהודה לאחר חורבן ממלכת ישראל". את התואר השלישי כתב ד"ר פורמן באוניברסיטת בר-אילן אצל פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ בנושא "ההתאגדות לתרבות גופנית הפועל ומעורבותה בקליטת העלייה בשנים 1945-1960".

ד"ר פורמן יצא לפנסיה ממערכת ההשכלה הגבוהה. הוא עוסק גם בנושאים הקשורים לכושר קרבי. בשנת 2016 יצא לאור הספר "שבעה עשורים של כושר קרבי היסטוריה של מערך הכושר הקרבי בצה"ל" בהוצאת צבא ההגנה לישראל. ספר זה ניתן כשי לכל בוגר של קורס מדריכי אימון גופני או קציני אימון גופני. בספר זה כתב ד"ר פורמן את הפרק הראשון: "ההכנה לקרב בתקופת המנדט הבריטי".

מחקר:

במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסק ד"ר פורמן במחקרים הבאים:

- (1) "תכנית הלימודים בחינוך הגופני בשנים 1939-1948 כמרכיב בהכשרתם של הלוחמים לקרב".
- (2) "ספורט מגדרי במחנות שארית הפליטה".
- (3) "אירגוני הספורט ופעילותם בקרב העולים לארץ בשנים כולל ניצולי השואה 1960-1945".
- (4) "היידה יפו" – עלייתה, ירידתה, והקמתה מחדש של קבוצת העלייה מבולגריה – מכבי יפו".

ד"ר מרים פרבר

ד"ר מרים פרבר למדה לתואר ראשון כימיה ומתמטיקה באוניברסיטת בר אילן, המשיכה לתעודה במדע המידע מטעם אוניברסיטת שפילד וחזרה לבר אילן שם סיימה M.A בהסטוריה כללית (בהצטיינות ופרס הרקטור על עבודת המסטר) . את הדוקטורת השלימה בבר אילן במחלקה ללימודי מידע.

בשנת 1985 הקימה את יחידת המידע (ראשונה באקדמיה בארץ) במכון וייצמן, ניהלה אותה ובמקביל שימשה כמרצה במחלקה ללימודי מידע בבר אילן עד לפרישתה בשנה"ל האחרונה.

מזה זמן רב מתעניינת בקורות יהדות הונגריה במיוחד בתקופת מלחמת עולם השנייה ועד היום. עם פרישתה רואה חשיבות לחקור לעומק את קורות הקהילה בשנים אלה.

מחקר: במסגרת פרויקט "עמיתי שפיגלי" תחקור מרים פרבר את גורלם של הגברים היהודים שגויסו ליחידות של עבודות הכפייה במסגרת הצבא ההונגרי בשנות המלחמה.

יעל דביר פרי

יעל דביר פרי נולדה בישראל להורים שעלו בעליה החמישית מלודז' ומביאליסטוק והיו ממקימי תעשיית הטקסטיל בארץ. מרבית משפחתה נספתה בשואה. במשך שנים הייתה מעצבת גרפית במרכז לטכנולוגיה חינוכית בפיתוח לומדות (ובניהן אתר התכנים של מוזיאון טרזין), מרצה במכללה ויזמית של חברות בשוק הפרטי. בעלת תואר ראשון ושני בהצטיינות בביה"ס למדעי התרבות, מחקר התרבות באוניברסיטת תל-אביב. המחקר בתזה בתואר השני התמקד בחדשנים ובמאמצים הראשונים של טכנולוגיות ושירותים חדשים בתחום התקשורת והמחשוב בישראל.

חברת הנהלה בתיכון עתידים בחולון ומנהלת תחום פדגוגיה חדשנית שש שנתי כולל תכניות חקר והמרה מלאה לבגרות. יזמת מובילה של משרד החינוך ב"מהלך השקפה", מהלך ארצי מקיף לשיפור איכויות ההוראה והלמידה ולפיתוח תרבות מקצועית חדשה, מחוז ת"א. מובילה קהילת מורים יזמים במוסדות חינוך בתכנית "ילד זוכר ילד" המתמקדת באיסוף ותיעוד ילדים שנספו בשואה שלא תועדו עד כה במאגר הזיכרון הלאומי. התוכנית הוכרה להערכה חלופית ולחקר בבגרות בהיסטוריה במסגרות הממלכתי והממלכתי דתי, להכנה למסע לפולין לתלמידים במנהלת פולין, וכן לפעילות התפתחות אישית ומעורבות חברתית בבגרות החברתית. המיזם בתמיכת גף להוראת השואה ביד ושם, עמותת "דורות המשך" ו"בית להיות", מרכז חינוכי לטיפול תודעת השואה ולקחיה. מנחה השתלמויות מורים ליזמות ולפיתוח למידה משמעותית ופדגוגיה חדשנית ומנהלת משלחת לפולין במסלול חדשני בארץ.

פעילות ציבורית: במסגרת פורום "עמיתת שפיגל" תקדם את מפעל "ילד זוכר ילד" ומפעלים חינוכיים נוספים לזכר השואה.

ד"ר לאה פרייס

ד"ר לאה פרייס הנה ילידת ישראל. בוגרת החוגים לספרות עברית ולהיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים ומוסמכת המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה. כתבה את עבודת הדוקטור שלה במכון בהנחיית פרופ' דניאל בלטמן בנושא השפעת בעיית הפליטים על מרקם החיים היהודיים בעיר ורשה ובגטו בשנים 1939-1942. המחקר פורסם כספר באנגלית בהוצאת יד ושם בשנת 2015.

ד"ר פרייס עוסקת גם בחיי היומיום של יהודים במזרח אירופה בימי מלחמת העולם השנייה וכתביהם האישיים של היהודים בתקופת השואה. היא פרסמה יותר מ-25 מאמרים וסקירות בנושאים אלה וערכה עד כה 6 ספרים.

לאה פרייס עובדת ב"יד ושם" מאז 1995, בתחילה בבית הספר הבין-לאומי להוראת השואה כמדריכה ורכזת השתלמויות ולאחר מכן בצוות הפיתוח ההיסטורי של המוזיאון לתולדות השואה של "יד ושם", וכחוקרת במכון הבין-לאומי לחקר השואה. עמדה בראש הפרויקט המקוון של מיפוי וחקר אתרי רצח של יהודים בשטחים הכבושים של ברה"מ (באנגלית) וכן ערכה את הגרסה המקוונת בעברית לאנציקלופדיה של הגטאות של "יד ושם". כיום עורכת את מרכז הידע המקוון על השואה של יד ושם וממשיכה בעריכת ספרים מטעם הוצאת יד ושם.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר פרייס את "הוטל פולסקי, ברגן בלזן, והרשימה הפלשתינאית, יהודים פולנים בסבך המלכודת וההיחלצות".

ד"ר רחל קולנדר

ד"ר רחל קולנדר הנה ילידת 1953. היא למדה את כל התארים שלה באוניברסיטת בר אילן, שם גם למדה לימודי תעודה בעיתונאות ותקשורת וכן בעריכת לשון. משנת 1975 היא מלמדת באוניברסיטת בר אילן, ומשנת 2000 גם במכללה בירושלים. היא מרבה להרצות בכנסים בינלאומיים באוניברסיטאות ארץ ובחו"ל, ומרצה גם במוסדות חינוך שונים, ב"יד ושם", ובמכון בן צבי. ד"ר קולנדר גם לימדה במגמות מוסיקה באולפנה ובתיכון, הוראת פסנתר ותיאוריה בקונסרבטוריונים, והוראת מוסיקה במכללות "אורנים", "תלפיות".

ד"ר קולנדר שימשה כראש החוג למוסיקה במכללה ירושלים, כמזכירה וגזברית האיגוד הישראלי למוסיקה, כחברת הנהלת עמותת "רננות" – המכון למוסיקה יהודית, כחברת וועדת הביקורת של ארגון בוגרי בר-אילן, וכיו"ר ארגון יוצאי בוכניה. היא זכתה למלגות מקרן האקדמיה הלאומית למדעים, קרן "איהל", קרן "דהאן", חלקן עם ד"ר יעל שי.

בין פרסומיה: מאמרים בכתבי העת רבים ובספרים, חוברות וספרים בנושאי מוסיקה (כולל מוסיקה בשואה), יהדות, משפחה, ערכת הוראה העוסקת ב"יוצרים ויצירותיהם: השואה בראי האומנויות", והיא שימשה עורכת משותפת לספר Studies in Socio-Musical Sciences. היא הכינה שני סרטי DVD באיכות שידור, בשיתוף עם ד"ר יעל שי: הנשים בטקסי החתונה של יהודי אפגניסטאן ולוב.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר קולנדר "צלילים משם – יצירה מוסיקלית יהודית בשנים 1935-1950".

ד"ר נילי קרן

ד"ר נילי קרן הינה מרצה בסוגיות שונות העוסקות בתולדות השואה, בזיכרון השואה בישראל ובעולם ובייצוגים האמנותיים של השואה (קולנוע, תיאטרון, מוזיאונים, אנדרטאות וכו'). מומחיותה בתחום השואה וזיכרון השואה ידועה גם מחוץ לישראל והיא מעורבת בפרויקטים חשובים העוסקים בעיצוב זיכרון השואה באירופה (גרמניה, אוסטריה וכו').

ד"ר קרן שימשה כסגנית מנהל וראש החוג להיסטוריה במכללת סמינר הקיבוצים. בין השנים 2013-2016 שימשה כפרופסור במחלקה לשואה וגינוסייד באוניברסיטת סטוקטון בניו ג'רסי, ארה"ב (Richard Stockton University, New Jersey). כתבה ספרי לימוד בעברית ובאנגלית ועשרות מאמרים בעברית, אנגלית וגרמנית. באחרונה השלימה ד"ר קרן כתיבת ספר על זיכרון השואה בראי הדורות. ד"ר קרן משמשת כיועצת להיבטים פדגוגיים בנושאי השואה והזיכרון במסגרות שונות של חילופי נוער ישראלי גרמני.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר קרן את שאלת עיצוב הזיכרון של השואה בעתיד הנראה לעין לאור השינויים הדמוגרפיים החלים באירופה, בארה"ב ובישראל (אוכלוסיות מהגרים, היעדרו של הדור של בני התקופה: שורדים, מחוללים, חסידי אומות העולם ואדישים).

עדי רובינשטיין

עדי רובינשטיין (1979, תל אביב) הוא עיתונאי וחוקר ספורט יהודי ב-14 השנה האחרונות. לאחר שהשלים תואר ראשון בהיסטוריה באוניברסיטת תל אביב, החל לחקור את הספורט היהודי עד לשנת 1948. במהלך עבודתו חשף את עולם הספורט היהודי בטוניסיה, בו שלטו היהודים עד לשואה. ערך ותירגם מאמרים וספרים הקשורים בהיסטוריה של הספורט היהודי אשר ראו אור בעברית בעשור האחרון. בשנת 2012 אצר את "משחק חייהם", תערוכה ראשונה מסוגה על ההיסטוריה של הספורט היהודי עד קום המדינה, בבית התפוצות בתל אביב.

בשנים האחרונות מצלם סדרת טלוויזיה העוסקת בהיסטוריה של הספורט היהודי בחמשת יבשות העולם ואף עומד להוציא בקרוב ספר על ההיסטוריה של העם היהודי בראי הספורט. מרבה להרצות בפני בתי ספר תיכון וארגונים שונים על ניפוץ המיתוס של היהודי כחלש, וחושף פן חדש של יהודי שהתבטא מבעד למגרש הספורט.

החל משנת 2018 משמש כיועץ הקונגרס היהודי העולמי למלחמה באנטישמיות וגזענות בספורט, ואחראי על פעילות הנצחת הספורטאים היהודים באירועי הספורט הגדולים בעולם מול מועדוני הספורט המובילים. חבר מועצת אתנה- המועצה הציבורית לקידום ספורט הנשים בישראל בין השנים 2013-2015. אחראי פרויקט אמירים, באר שבע- בית הספר היסודי הראשון המשלב לימודי שוויון חברתי וספורט תוך שימת דגש על מאבק בגזענות.

מתגורר בתל אביב כל חייו, למעט תקופה קצרה בפריז, נשוי ואב לשניים.

מחקר: במסגרת העבודה המשותפת במכון, אני מתכוון לחקור את חיי הספורט בקהילות היהודיות שנקטעו במהלך מלחמת העולם השנייה ואת שליחתם אל מחנות הריכוז, של אנשי הספורט המובילים באירופה. כמו כן אמשיך לחקור את ליגות האיגרוף שהתקיימו במחנות העבודה הגדולים, ובהם נלחמו יהודים אלו אלו בהוראת הנאצים. הנושא הזה קיבל תאוצה בשנים האחרונות בניסיון למסמך את הקרבות ואני שותף לניסיון זה.

ד"ר שרה רוזן

ד"ר שרה רוזן הנה היסטוריונית העוסקת בתקופת השואה. היא בעלת תואר שני מהחוג לחינוך באוניברסיטת חיפה, וכתבה עבודת תיזה בנושא "העדפותיהם של מורים בבחירת ההשתלמות המקצועית ובזיקה לתפיסתם את ההוראה כפרופסיה ובשלבי התפתחותם השונים", בנחיית ד"ר דבורה קלקין. למדה גם לתואר שני במכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים וכתבה תיזה בנושא "הישרדותם של היהודים בגטו שרגורוד בטרנסניסטריה" בהנחיית פרופ' דליה עופר. את עבודת הדוקטור כתבה באוניברסיטה העברית בירושלים בהנחיית פרופ' עופר בנושא "ציבור ויחיד, התארגנות ומשפחה, חייהם של היהודים בגטאות צפון טרנסניסטריה (מוגילב, שרדורוד, דז'ורין, מורפה וברשד) 1941-1944".

שמשה כמרצה במכללת גורדון בחיפה בין השנים 1994-2008 בהכשרת פרחי הוראה בנושא שילוב מחשב בהוראה ובתהליכי למידה. עסקה בהדרכה ובהשתלמויות מורים בבית הספר לעובדי הוראה בחיפה בנושאי שילוב ויישומי מחשב בהוראה. בשנים 2005 ועד היום עובדת כמראינת ניצולי שואה מטעם המדור לעדויות של יד ושם. במקביל גם יועצת היסטורית למשרד המשפטים בעניין של ניצולי שואה.

במהלך עבודתה השתתפה בכנסים רבים בארץ ובחו"ל בתחום מחקריה, וכן פרסמה מאמרים העוסקים בגורל יהודי טרנסניסטריה בשואה. עבודת הדוקטור שלה עומדת לצאת כספר בהוצאת יד ושם במהלך שנה 2019. יחד עם פרופ' דליה עופר היא עורכת מדעית ליומנו של לימפן קונשטאד מגטו דז'ורין בטרנסניסטריה שייצא לאור בהוצאת יד ושם. ד"ר רוזן שימשה גם כהיסטוריונית בסרטו של בוריס מפציר "מעבר לניסטרו" על יהודי טרנסניסטריה.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" חוקרת ד"ר רוזן את תולדות אפלדורן – אילניה: בית הילדים בהולנד להצלת ילדים מרומניה והבאתם לארץ ישראל, וכן את אירועי השואה ברומניה (ברגאט). היא גם עורכת מדעית ליומנו של אם ובת שגורשו מצ'רנובץ לטרנסניסטריה ביולי 1942.

אודי רוטשילד

אודי רוטשילד יליד קיבוץ גבת 1980. מגיל 7 גדל בכרמיאל. בוגר הסטודיו למשחק בהנהלת ניסן נתיב בתל אביב. שיחק ב 15 השנה האחרונות בתיאטרון חיפה, תיאטרון הבימה, תיאטרון החאן (במשך 6 עונות) ובשנים האחרונות בתיאטרון הקאמרי. חי ביפו עם בת זוגו ובנו.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" מעוניין לקדם פרוייקט העוסק בתמות העולות מתוך כ- 1500 מכתבים וכ- 500 ציורים השייכים למשפחת סבו ומתארים מ"תוך קרבי ההיסטוריה" את קורותיה של משפחה יהודית גרמנית מבוססת החל מ 1905 ועד להתאבדות הורי המשפחה ב 1940 בפרנקפורט. התמות קשורות ב"שליטת הגולה", "שתיקת" חלק מדור השואה, חוסר העניין של (חלק) מהדור השני, ו"ההתעוררות" של הדורות השלישי והרביעי לחקור את תולדות משפחתם. כמו כן השאלות העולות לגבי הערכים ש"הודחקו" במפגש עם הישראליות המתהווה.

ד"ר יואל רפל

ד"ר יואל רפל הוא בעל תואר ראשון מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני מהסמינר התיאולוגי היהודי בניו יורק ודוקטורט מאוניברסיטת בוסטון. במשך שנים היה עורך ומגיש תכניות בקול ישראל, מרצה במכללת בית ברל, במכון אבשלום, ובמרכז ללימודים גיאוגרפיים. הוא ערך את "מורשת דרך", כתב העת המקצועי של מורי הדרך בישראל, והקים וניהל את 'ארכיון אלי ויזל' באוניברסיטת בוסטון.

ד"ר רפל כתב וערך ספרים רבים העוסקים במורשת היהודית ובהיסטוריה של ארץ ישראל, וכן כתב ופרסם חוברות ומאות מאמרים בכתבי-עת ועיתונים שונים. מחקרו הנוכחי בשיתוף ד"ר צוריאל ראשי מבית הספר לתקשורת) עוסק בכתבתו העיתונאית של אלי ויזל על השואה בארבע שפות- עברית, יידיש, צרפתית ואנגלית. בשפות אלה פרסם ויזל יותר ממאתיים מאמרים שונים.

ד"ר רפל הוא עמית מחקר- אורח במכון הגרמני לחקר כתבי ויזל המשותף לאוניברסיטאות ברלין וטיבינגן. במשך שבע שנים הוא ערך את קובץ **משואה** ואת מהדורת כתביו של ויזל הכוללת, בין השאר, חמישה ספרים על השואה.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסק ד"ר רפל ב"כתבתו העיתונאית בעברית של אלי ויזל (1948-1973) על השואה". נושא נוסף הוא גילגוליו של הספר "הלילה".

ד"ר ליליאן שטיינר

ד"ר ליליאן שטיינר היא בוגרת אוניברסיטת בר-אילן. תואר ראשון בצרפתית וערבית, תואר שני בצרפתית ותואר שלישי בהצטיינות יתרה בספרות משווה. מרצה בכירה במכללה האקדמית חמדת הדרום ומשמשת כמזכיר אקדמי וראש תכנית ללימודי המשך והסבת אקדמאים.

סופרת ילדים. שני ספריה הראשונים: "הבחירה של הילה" ו- *Bittersweet Chocolate* עוסקים במודעות עצמית ועצמאות ובקבלת השונה וייחודיות של כל ילד. ספרה השלישי "שני גבאים קטנים", הוא יוזמה שלה להנצחת חיילים דרך סיפורי ילדים המבוססים על פרטים ביוגרפיים של החיילים כשהיו קטנים. ההנצחה היא דרך הערכים שאפיינו אותם עוד בילדותם. הספר הראשון מספר את סיפורם של שני בניה של מרים פרץ, אוריאל ואלירז ז"ל.

ניהלה מיזם לאיסוף סיפורי חיים מניצולי שואה המתגוררים בדרום. בשנת 2011 יזמה וכתבה תכנית לימודים בינלאומית סביב יומנה של רותקה לסקר, נערה יהודייה בת 14 שנספתה באושוויץ ותיעדה ביומן את חיי היהודים בגטו שלושה חודשים לפני שנלקחה למותה. מאמר שכתבה על היומן, מסייע למורות בעולם ובארץ ללמד את היומן.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" מבקשת ד"ר ליליאן שטיינר לחקור את ספרות נשים בשואה מהיבטים ספרותיים ומגדריים. זאת, על מנת לאפשר ניתוח סיפורי החיים בכלים ספרותיים ולהנגיש אותם לקהל הרחב, ובכך להביא את הספרות הזו מהשוליים למיינסטרים ולהנציח את השואה בדורות הבאים. כמו כן, היא מבקשת לערוך מחקר השוואתי בין כתיבה נשית על השואה של ניצולות שהיגרו לארצות הברית לבין ניצולות החיות בצרפת. מחקר נוסף שהיא מבקשת לערוך הוא על מטפורות ודימויים בכתיבה הנשית על השואה. בהמשך, היא תערוך מחקר על שואת יהודי צפון אפריקה והבלקן בדגש על נשים.

ד"ר עדה שיין

ד"ר עדה שיין נולדה בישראל להורים שעלו בשנות ה-30. ד"ר שיין היא בוגרת אוניברסיטת חיפה בחוגים היסטוריה כללית, לשון עברית והכשרת מורים, ומוסמכת המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים. עבודת התזה שלה בנושא "פרשת ילדי טהרן" נכתבה בהדרכתו של פרופ' ישראל גוטמן. במסגרת המכון ליהדות זמננו למדה לתואר דוקטור. עבודת הדוקטור בנושא "מערכות החינוך במחנות העקורים בגרמניה ובאוסטריה, 1945-1951" נכתבה בהדרכת פרופ' דליה עופר ופרופ' חגית לבסקי. במסגרת מלגת בתר-דוקטור של המכון הבין-לאומי לחקר השואה ביד ושם חקרה ד"ר שיין את ראשית חקר השואה, עיצוב הזיכרון וההנצחה במחנות העקורים בגרמניה.

ד"ר שיין לימדה בבית הספר התיכון, השתלמה בהוראה מרחוק והדריכה מורים בהבנת הנקרא. לאחר פרישתה מהוראה הפכה להיסטוריונית עצמאית ולעורכת לשון העובדת בעיקר עבור יד ושם. בין מחקריה: "קליטת ניצולי שואה בהתיישבות המושבית בא"י 1945-1955", "שירותי הבריאות לניצולי השואה באוסטריה, 1945-1953", ופרסמה מחקרים שונים על שיקום בריאותם של ניצולי השואה בגרמניה. כן ערכה יומנים של ניצולי שואה.

מחקר: במסגרת תכנית "עמיתי שפיגל" עוסקת ד"ר שיין במחקר על שירותי הבריאות לניצולי השואה במחנות העקורים בגרמניה 1947-1951, ושיקום ניצולי השואה חולי השחפת בגרמניה כאתגר של העולם היהודי, 1945-1957.

ד"ר חיים שלם

ד"ר חיים שלם נולד ב-1946 בתל-אביב להוריו שעלו לארץ מפולין ב-1935. בנעוריו גר בנתניה. השתתף בשחרור ירושלים עם חטיבת הצנחנים והיה בין מייסדי קיבוץ עלומים אשר נמצא בעוטף עזה והיה חבר בו למעלה מעשרים שנה. למד לכל תארו האקדמאיים באוניברסיטת בר-אילן. את התואר השלישי בנושא: "אגודת ישראל בארץ ישראל נוכח השואה" כתב בהנחיית פרופ' דן מכמן ופרופ' גרשון בקון. מחקר זה היה לספרו הראשון בנושא השואה שיצא ע"י מכון בן-גוריון ב-2007. ספרו הראשון עסק בקיבוץ של יוצאי הלח"י שהוקם נוכח רצועת עזה לאחר מלחמת השחרור. הספר נקרא "לנגב – נוה יאיר, סיפורה של התיישבות", ויצא ב-1988.

בהמשך יצא ספרו (יחד עם אלכסנדר קליין ז"ל) על העמידה הרוחנית של יהודי צרפת בראי התיעוד: **אנו הולכים בראש מורם**. כן כתב ביוגרפיות על אישים שפעלו בשואה. הראשונה הייתה על פעיל ההצלה הבולט בנימין מינץ ונקראת **אי של אפשר** (הספר יצא בשיתוף שי מינץ ז"ל ב-2013) והשנייה היא על הרב ירחמיאל אליהו בוצ'קו שהקים את ישיבת "עץ חיים" במונטרה אשר בשווייץ (ב-1927), ששימשה עוגן הצלה חשוב לנערים ולפליטים בתקופת השואה ולאחריה. הספר נקרא: **מנובהרדוק דרך מונטרה לירושלים** (2016).

ד"ר שלם הוא מראשוני מדריכי פולין (1987) ומשמש כמדריך עד היום. בהקשר זה כתב על "החיים היהודיים בטרנוב בין שתי מלחמות העולם ובשואה" (2007) וכן כתב (יחד עם הרבנית אסתר פרבשטיין והרב מיכאל פדר) מדריך למסע פולין בעקבות חייהם ותורתם של רבני פולין לדורותיהם, הנקרא: **בארצות החיים** (2009). שני החיבורים יצאו בהוצאת המרכז ללימודי השואה במכללה ירושלים, שם לימד, חקר וכתב. כן לימד במכללת אפרתה.

מחקר: במסגרת פורום "עמיתי שפיגל" יעסוק ב בחיים היהודיים בשנות השואה וכן בשנים לפניה ולאחריה.